

Baggrund for vejledningen

Med denne vejledning om ordblindhed på Søndermarksskolen ønsker vi at skabe en tydelig beskrivelse af:

- Hvordan vi forstår ordblindhed
- Hvad vi som skole gør for at inkludere og støtte elever med ordblindhed,
- Hvad vi som lærere gør i undervisningen, når der er elever med ordblindhed i klassen
- Hvad vi forventer, at elever og forældre selv gør

Dette skal være med til at skabe de bedste muligheder for, at elever med ordblindhed på Søndermarksskolen oplever at være værdifulde og væsentlige deltagere i de faglige og sociale fællesskaber – og at de får mulighed for at lære alt det, de har potentiale for.

Da der hele tiden sker udvikling på ordblindeområdet, vil vores vejledning og vores indsats også løbende blive udviklet. Undervisningsministeriets anbefalinger om indsatser for elever med ordblindhed bliver indarbejdet i Søndermarksskolens daglige arbejde med elever med ordblindhed.

Det mener vi, når vi taler om ordblindhed

Ordblindhed er ”overraskende vanskeligheder med læsning og stavning”, som skyldes en nedsat evne til at koble lyd og bogstav (det fonologiske system). Det betyder i praksis, at man som ordblind har svært ved at lære at læse og stave flydende og automatiseret. Vanskelighederne betyder, at ordblinde som regel bruger længere tid på at læse og skrive end ikke-ordblinde. Det er forskelligt, hvor svært man har det med at læse og skrive.

Ordblindhed er medfødt. Det er meget sandsynligt at ordblindhed er arveligt. Ordblinde er ikke mindre intelligente end ikke-ordblinde. Ordblinde har normalt sprog, men har problemer med at tolke sprog og specielt det skrevne sprog.

Det er meget forskelligt, hvornår man finder ud af, at man er ordblind. Ordblindhed kan ikke forsvinde, men med den rette træning, støtte og kompensation kan vanskelighederne mindskes.

Som ordblind kræver læsning og stavning meget energi, og derfor levnes der mindre plads til at forstå det læste og formulere sig skriftligt. Derfor anbefaler vi som udgangspunkt, at elever med ordblindhed benytter kompenserende it (AppWriter m.m.) til oplæsning og stavning til arbejde med tekster og opgaver på klasseniveau. Desuden skal eleven fortsat træne læsning og stavning på eget niveau men som regel adskilt fra læsning og skrivning, hvor indholdet er i fokus.

På landsplan er ca. 7% af eleverne ordblinde.

Tegn på ordblindhed, man skal være opmærksom på

Både som forældre og som lærere skal man være opmærksom på forskellige forhold, som KAN være tegn på ordblindhed. Følgende er eksempler på vanskeligheder, som ofte ses hos børn og unge med ordblindhed:

- Især hos indskolingsbørn: Svært ved at rime, svært ved at lære bogstaver, ikke interesseret i læsning
- Læsning og stavning kræver opmærksomhed - det sker ikke automatisk
- Småord som fx *den, det og de* læses (og skrives) ofte forkert
- Ordene kan udtales upræcist – og somme tider lidt uklart/mumlende
- Det kan være svært at huske det, man lige har lært
- Stavning er tit ikke lydbevarende
- Læsning ofte ikke bogstavbevarende
- Man lærer ikke at læse og stave så hurtigt/præcist som jævnaldrende – trods arbejds-indsatsen
- Og så kan ordblindhed i øvrigt vise sig meget forskelligt hos den enkelte – både hvad angår typen af vanskeligheder, og hvad angår hvor store vanskelighederne er.

Desuden kan man have vanskeligheder med:

- At organisere/strukturere opgaver
- Lavt selvværd
- Når man er ordblind, er der øget risiko for bl.a. ADHD og talblindhed/dyskalkuli

Det gør vi på skolen for at støtte og inkludere elever med ordblindhed

Vores arbejde med elever med ordblindhed tager udgangspunkt i:

1. At eleverne skal opdages og støttes så tidligt som muligt (Ordblinde-risikotest tages i 0. klasse og følges op i 1. klasse).
2. At eleverne skal have den støtte, de har brug for, for at kunne deltage aktivt og ligeværdigt i skolelivet, og for at blive så dygtige, som de har potentiale til.

Det betyder i praksis, at vi både arbejder systematisk og med individuelle hensyn til den enkelte elevs behov.

- Vi tester for at få et klart billede af elevens styrker og svagheder.
- Vi giver løbende kurser i læse- skriveteknologi (LST)
- Vi holder oplæg i klasserne, så klassekammeraterne har den fornødne viden og forståelse.
- På sigt vil vi gerne etablere forældrenetværk, for at motivere til vidensdeling forældrene imellem.
- Vi giver løbende information og vejledning til lærerne, så de bliver klædt på til at inkludere elever med ordblindhed.
- Vi udvikler løbende vores tiltag i forhold til elevernes behov og de nyeste anbefalinger på området.

STRATEGI PÅ ORDBLINDEOMRÅDET

i Vejle Kommune

BILAG 2 Actioncard

1. I slutningen af 2. klasse **skal** alle elever screenes med nonordsstavning fra DVO. Resultater fra DVO screeningen sendes via regneark til læsekonsulenterne.
2. Elever i risiko for ordblindhed testes yderligere og der handles på resultaterne via intensiv og systematisk undervisning i skriftens lydprincip.
3. Evaluering efter forløbet med uddybende pædagogiske prøver: For elever, der ikke umiddelbart profiterer af den intensive og systematiske undervisning, bør der iværksættes en læsefaglig undersøgelse, så eleven kan få den relevante undervisning og støtte fx i form af læse- og skriveteknologi.
4. Ordblindetesten skal bringes i anvendelse i forhold til elever i Vejle kommunes skoler, hvor der er begrundet mistanke om ordblindhed – dog tidligst fra marts i 3. klasse og under hensyntagen til de forbehold, der er nævnt i vejledningen. Begrundet mistanke kan opstå gennem hele skoleforløbet i takt med de skriftsproglige krav øges.
5. Testresultatet i rødt, gult eller grønt område vurderes som foreskrevet i vejledning og der foretages udvælgelse af yderligere testning* via testprocedure i Ordblindestrategien. Testvurderingen danner efterfølgende baggrund for den indsats (undervisning, støtte mv.), der skal iværksættes, og som beskrives i en evaluerbar handleplan.

Er der behov for yderligere læsepædagogisk udredning og/eller pædagogisk psykologisk vurdering tages kontakt til læsekonsulenterne og/eller TCBU.

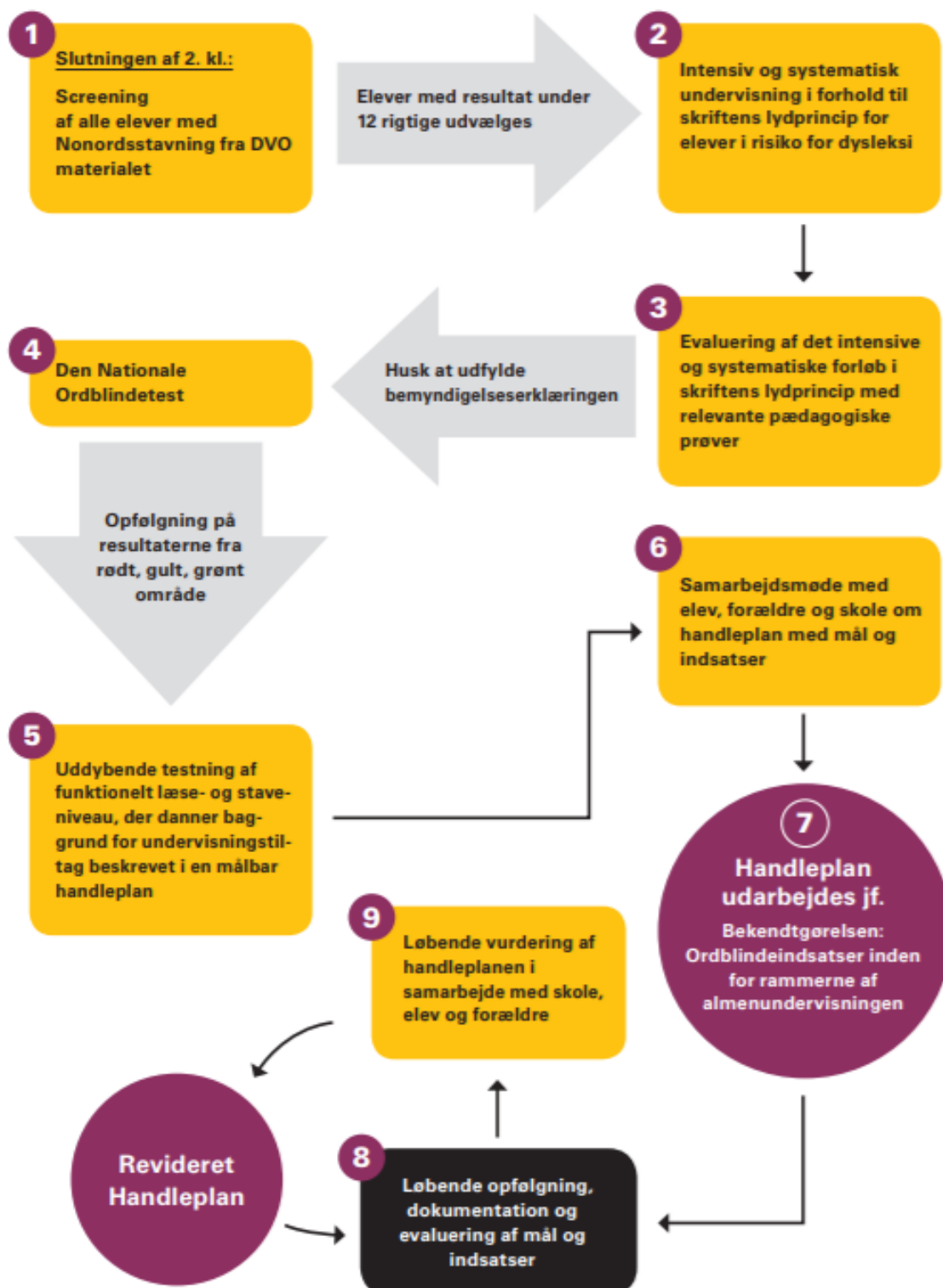
6. I den fremadrettede handleplan skal det fremgå, hvad der skal iværksættes af undervisning, støtte og indsatser både i skolen og i hjemmet.
Alle er sig sit ansvar bevidst og det er vigtigt, at der er enighed om de mål og indsatser, der beskrives i handleplanen.
7. Man kan søge råd og vejledning ved læsekonsulenterne i forhold til udarbejdelse af handleplan på baggrund af test og prøver.
8. Der skal løbende følges op, dokumenteres og evalueres på mål og indsatser.
Den indsamlede dokumentation skal anvendes ved revurdering af handleplanen.
9. Handleplanen skal revurderes løbende. Handleplanen beskriver en fremadrettet indsats og skal revurderes så snart mål og indsatser er nået, eller i tilfælde af at den igangværende indsats ikke har den forventede effekt. Der afholdes samarbejds møder ved behov.

Test og pædagogiske prøver:

- DVO prøvematerialet
- Testbatteriaet – sprog og hukommelsesprøver
- IL læseprøver
- ST prøve
- CHIPS

Actioncard vedr. identifikation og indsats for elever i risiko for eller identificeret ordblinde i Vejle Kommune

Med udgangspunkt i resultatet af 0. klasses screeningen, observationer i den daglige undervisning og/eller ordblinderisikotesten er det vigtigt med en forstærket tidlig indsats for de elever, der udviser grundlæggende vanskeligheder med at lære at udnytte skriftens fundamentale lydprincip.

Det gør vi i undervisningen for at støtte og inkludere elever med ordblindhed

Vi arbejder frem mod:

- Vi scanner alle papirer ind og arkiverer dem, så de er parate, inden undervisningen begynder.
- Vi undersøger om klassens bøger findes på NOTA eller hjælper med andre løsningsmuligheder.
- Vi giver eleverne mulighed for at benytte it i timerne og ved alle prøver (+ ekstra tid).
- Vi har fokus på elevernes udfordringer – så de får støtte, hvor der er brug for det.
- Vi har fokus på elevernes styrker – så forventningerne er høje, hvor de kan honoreres.
- Vi lader eleverne slippe for at læse højt i klassen – med mindre de selv ønsker det.
- Vi spørger eleverne, hvis vi er i tvivl om, hvad de har brug for.

Gode råd til dig, der underviser ordblinde elever:

- Skab en god relation til eleven, det er altafgørende at (ordblinde) elever føler sig trygge!
- Meld dig ind i NOTA og lav en liste over de bøger, dine ordblinde elever skal anvende dette skoleår (vigtigt: send listen til eleven og forældre)
- Sørg for at dine ordblinde elever (og deres forældre) har adgang til det øvrige materiale, du anvender i din undervisning i elektronisk form. Således kan de forberede sig hjemmefra; downloade, ocr-scane, omdanne til PDF, få teksten læst højt inden undervisningen mm.
- Hjælp eleven med at oprette en mappe til dit fag på computeren, husk også eleven på at gemme dokumenter det rette sted.
- Spørg eleven, dine kolleger eller elevens kontaktperson, hvis du har brug for hjælp/ er i tvivl om noget – hellere en gang for meget end en gang for lidt. IT-værktøjskassen udvikles hele tiden og eleverne vælger efterhånden selv deres egen måde at bruge hjælpemidlerne på – de kan faktisk ofte selv forklare, hvordan du bedst hjælper dem!
- Del dine erfaringer samt gode tips og tricks i dit (fag)team, så vi hele tiden bliver bedre til at hjælpe elever med læse-skrivevanskeligheder.

Desuden kan vi med fordel arbejde med:

- At fokusere på bevidste afkodningsstrategier.
- At opdele opgaver i mindre overskuelige dele.
- Elevernes forforståelse (give den knage, det nye skal hænges op på).
- At give/lade eleverne lave egne læseformål (give struktur + formål til læsningen). Gode råd til dig, der underviser ordblinde elever

Det kan man gøre hjemme for at støtte børn med ordblindhed

- Træn højtlesning hver dag i en bog, der passer i sværhedsgrad (få fejllæsninger) > Læs evt. sammen på skift: 1 ord hver, 1 sætning hver, 1 side hver. > Træn via gentagen læsning: Samme tekst læses flere gange, så både hastighed og rigtighed øges
- Adskil forståelselæsning fra læsetræning. > benyt AppWriter + anden oplæsning til at lyttelæse for forståelse
- Adskil skriftlig formidling fra stavetræning. > Benyt AppWriter til at skrive tekster, hvor indholdet er i fokus. Det er ikke her, stavningen skal trænes. > Eller benyt 'tale til tekst' til at diktere tekster. Forvent at barnet benytter sin computer i læsning og skrivning, når det giver mening – både hjemme og i skolen
- Lad ikke ordblindheden fylde det hele
- Støt barnet i at finde sin egen vej
- Hvis der er ordblindhed i den nærmeste familie, er det en god idé at informere skolen om det allerede ved skolestart

Det kan man som elev selv gøre for at arbejde med ordblindheden

- Øve sig i at læse og stave hver dag – jo mere man træner, jo bedre bliver man
- Forvente at alle tekster og opgaver udleveres digitalt
- Bruge kompenserende it hver dag i skolen og hjemme
- Læse lektier og gode bøger med ørerne, og skrive tekster med ordforslag/'tale til tekst'
- Finde sin egen vej – finde ud af, hvordan man selv lærer bedst
- Være åben omkring sin ordblindhed
- Spørg om hjælp og fortæl sine lærere og klassekammerater, hvad man har brug for
- Ikke lade ordblindheden fylde det hele – man er meget, meget mere end sin ordblindhed

Hvor kan man læse mere om ordblindhed?

Der kan læses mere på om ordblindhed på disse sider:

- Socialstyrelsen - <https://socialstyrelsen.dk/handicap/ordblindhed>
- Ordblinde/Dysleksiforeningen i Danmark - <https://www.ordblindeforeningen.dk/>
- HTO - Hjælp til ordblindhed - <http://www.hto.nu/>
- Sundhed.dk - <https://www.sundhed.dk/borger/patienthaandbogen/boern/sygdomme/vaekst-og-udvikling/dysleksi/>